

شب قدر از هزار ماه عبادت و جهاد برتر است

شب قدر (ليله القدر) شبی است که بنا به اعتقاد مسلمانان در آن شب قرآن نازل شده و از هزار ماه برتر است.

* قدر؛ شبی به وسعت تاریخ

شب قدر (ليله القدر) شبی است که بنا به اعتقاد مسلمانان در آن شب قرآن نازل شده و از هزار ماه برتر است.

"قدر" در لغت به معنای اندازه و اندازه گیری است. "تقدیر" نیز به معنای اندازه گیری و تعیین است. "قدر" در اصطلاح عبارت از ویژگی هستی و وجود هر چیز و چگونگی آفرینش آن است. به عبارت دیگر، اندازه و محدوده وجودی هر چیز، «قدر» نام دارد.

بنابر دیدگاه حکمت الهی، در نظام آفرینش، هر چیزی اندازه ای خاص دارد و هیچ چیزی بی حساب و کتاب نیست. جهان حساب و کتاب دارد و بر اساس نظم ریاضی تنظیم شده، گذشته، حال و آینده آن با هم ارتباط دارند.

علامه شهید مرتضی مطهری در تعریف قدر می فرماید: قدر به معنای اندازه و تعیین است. از آن جهت که حدود و اندازه و موقعیت مکانی و زمانی آنها تعیین شده است، مقدور به تقدیر الهی است.

به عبارت دیگر "قدر" به معنای ویژگی های طبیعی و جسمانی چیزهاست که شامل شکل، حدود، طول، عرض و موقعیت های مکانی و زمانی آنها می گردد و تمام موجودات مادی و طبیعی را در برمی گیرد.

در روایتی از امام رضا علیه السلام پرسیده شد: معنای قدر چیست؟ امام فرمود: تقدیر الشیء، طول و عرض؛ اندازه گیری هر چیز اعم از طول و عرض آن است.

در روایت دیگر، این امام بزرگوار در معنای قدر فرمود: اندازه هر چیز اعم از طول و عرض و بقای آن است.

معنای تقدیر الهی این است که در جهان مادی، آفریده ها از حیث هستی و آثار و ویژگی هایشان محدوده ای خاص دارند. این محدوده با اموری خاص مرتبط است؛ اموری که علت ها و شرایط آنها هستند و به دلیل اختلاف علل و شرایط، هستی، آثار و ویژگی های موجودات مادی نیز متفاوت است. هر موجود مادی به وسیله قالب هایی از داخل و خارج، اندازه گیری و قالب گیری می شود.

این قالب، حدود، یعنی طول، عرض، شکل، رنگ، موقعیت مکانی و زمانی و سایر عوارض و ویژگی های مادی آن به شمار می آید. پس معنای تقدیر الهی در موجودات مادی، یعنی هدایت آنها به سوی مسیر هستی شان است که برای آنها مقدر گردیده است و در آن قالب گیری شده اند.

"شب قدر" در قرآن با واژه "لیله القدر" ذکر شده است.

از این شب در سوره دخان با صفت مبارکه یاد شده: " انا انزلنه فی لیله مبارکه " و در سوره قدر بهتر از هزار ماه دانسته شده است: لیله القدر خیر من الف شهر.

سوره مبارکه قدر که به منزله شرح و تفسیر آیات سوره مبارکه «دخان» است، شش ویژگی برای شب قدر می شمارد:

الف. شب نزول قرآن است (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ).

ب. این شب، شبی ناشناخته است و این ناشناختگی به دلیل عظمت آن شب است (وَ مَا أَذْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ)

ج. شب قدر از هزار ماه بهتر است. (لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ)

د. در این شب مبارک، ملائکه و روح با اجازه پروردگار عالمیان نازل می شوند (تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ) و روایات تصریح دارند که آنها بر قلب امام هر زمان نازل می شوند.

ه. این نزول برای تحقق هر امری است که در سوره «دخان» بدان اشاره رفت (مِنْ كُلِّ أَمْرٍ) و این نزول - که مساوی با رحمت

خاصه الهی بر مومنان شب زنده‌دار است - تا طلوع فجر ادامه دارد (سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ). و شب قدر، شب تقدیر و اندازه‌گیری است؛ زیرا در این سوره - که تنها پنج آیه دارد - سه بار «لیلة القدر» تکرار شده است و این نشانه اهتمام ویژه قرآن به مسئله اندازه‌گیری در آن شب خاص است.

مرحوم کلینی در کافی از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند که آن حضرت در جواب معنای آیه «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ» فرمودند: «آری شب قدر، شبی است که همه ساله در ماه رمضان و در دهه آخر آن، تجدید می‌شود. شبی که قرآن جز در آن شب نازل نشده و آن شبی است که خدای تعالی درباره اش فرموده است: «فیها یفرق کل امر حکیم؛ در آن شب هر امری با حکمت، متعین و ممتاز می‌گردد.» آنگاه فرمود: «در شب قدر، هر حادثه‌ای که باید در طول آن سال واقع گردد، تقدیر می‌شود؛ خیر و شر، طاعت و معصیت و فرزندی که قرار است متولد شود یا اجلی که قرار است فرارسد یا رزقی که قرار است برسد و ...»

* کدامین شب

به طور دقیق معلوم نیست شب قدر کدام شب است.

اهل سنت اعتقاد دارند که طبق حدیث نبوی شب قدر در یکی از ده شب آخر ماه رمضان واقع شده است.

اغلب شب بیست و هفتم را شب قدر می‌دانند و در آن شب به دعا و شب‌زنده‌داری می‌پردازند.

مسلمانان سلفی اعتقاد دارند که شب قدر در تمام روزگار همان شبی بود که قرآن در آن نازل گردید و دیگر تکرار نمی‌شود.

برخی نیز اظهار داشته‌اند که تا زمان زندگی حضرت محمد(ص) شب قدر در هر سال تکرار می‌شد اما پس از مرگ ایشان، شب قدر از بین رفته است.

برخی نیز معتقد بوده‌اند که شب قدر شبی است در تمام سال ولی در هر سال شب نامعلومی است، در سال بعثت در ماه رمضان بوده اما در سال‌های دیگر ممکن است در دیگر ماه‌ها باشد.

بر اساس حدیث شیعه که از حماد بن عثمان از حسان بن علی از جعفر صادق نقل شده است؛ شب قدر تا قیامت باقی است و در ماه رمضان واقع است.

در روایات شیعه آمده است که شب قدر یکی از سه شب نوزدهم، بیست و یکم یا بیست و سوم ماه رمضان است که احتمال شب بیست و سوم بیش‌تر است. در اصول کافی نیز آمده است که تقدیر در شب نوزدهم و ابرام در شب بیست و یکم و امضا در شب بیست و سوم است.

* فضیلت شب قدر

در قرآن و روایات برای این شب فضیلت‌های بسیاری ذکر شده است. در این شب - که شب نزول قرآن به شمار می‌آید - امور خیر و شر مردم و ولادت، مرگ، روزی، حج، طاعت، گناه و خلاصه هر حادثه‌ای که در طول سال واقع می‌شود، تقدیر می‌شود.

عبادت در آن شب، فضیلت فراوان دارد و در نیکویی سرنوشت یک ساله بسیار مؤثر است. در این شب تمام حوادث سال آینده به امام هر زمان ارائه می‌شود و وی از سرنوشت خود و دیگران با خبر می‌شود.

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: انه ینزل فی لیلة القدر الی ولی الامر تفسیر الامور سنة سنة، یؤمر فی امر نفسه بکذا و کذا و فی امر الناس بکذا و کذا؛ در شب قدر به ولی امر (امام هر زمان) تفسیر کارها و حوادث نازل می‌شود و وی درباره خویش و دیگر مردمان مأمور به دستورهای می‌شود.

شب‌زنده‌داری و تلاوت قرآن و مناجات و عبادت در این شب، بسیار توصیه و تأکید شده است. در بعضی از تفاسیر آمده است که روزی پیامبر اکرم فرمود: «یکی از بنی اسرائیل لباس جنگ پوشید و هزار ماه (هشتاد سال) از تن بیرون نیاورد و پیوسته مشغول یا آماده جهاد فی سبیل الله بود.

یاران پیامبر تعجب کردند و آرزو کردند چنین فضیلت و افتخاری برای آنها نیز میسر شود؛ در این هنگام بود که سوره قدر نازل

شد بیان شد که « شب قدر از هزار ماه عبادت و جهاد برتر است.

در شب قدر؛ مهتر از "بیداری کشیدن"، "بیدار شدن" است... دعا کنید که بیدار شویم. التماس دعا

منبع: خبرگزاری صداوسیما